

PRETPOSTAVKE ZA UBRZANJE PROCESA INTEGRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U EVROPSKU UNIJU

Od 1998. godine započinju aktivnosti koje vode integraciji Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Izvedeni su prvi uspješni koraci: realizovana je Mapa puta, provedeno je 16 uslova i pripremljena *Studija o izvodljivosti integracije BiH u Evropsku uniju*. Nakon toga su uslijedile aktivnosti koje su omogućile ispunjavanje uslova za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Sporazum je potpisan 2008. godine. Odte2008.godineumjestoubrzanja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju uslijedila je stagnacija u odvijanju integracijskog procesa. Bosna i Hercegovina je došla na začelje zemalja Zapadnog Balkana u pogledu odvijanja evropskog integracijskog procesa. Crna Gora i Srbija su dobile pristupne pregovore. Makedonija je duže u statusu kandidata za članstvo zbog problema sa Grčkom, a Albanija je ispunila uslove i očekuje kandidatski status. Postavlja se pitanje zašto Bosna i Hercegovina već šest godina bilježi zastoje i ima stagnaciju u izvođenju reformi? Koje su to dominantne silnice dovele do opšteg zastoja u približavanju Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji?

Ima ih više. Jedna među dominantnim silnicama je nepostojanje konsenzusa između vladajućih parlamentarnih stranaka o izvođenju reformi od kojih ovisi ispunjavanje uslova za odvijanje evropskog integracijskog procesa. Jedan uslov koji se odnosi na provođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić-Finci“ pokušava se riješiti od 2009. do 2014. godine. Izgubljene su četiri godine, a nije se pronašla međustranačka saglasnost. Nije oblikovan amandman za ukidanje diskriminacije pripadnika etničkih manjina u pravu da biraju i budu birani u Predsjedništvo BiH i Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Odlučivanjem u skupini od šest ili sedam lidera vladajućih stranaka izvan Parlamentarne skupštine i nije moglo dovesti do demokratskog rješenja. Demokratska moć Parlamenta BiH je od stranačkih lidera uzurpirana. Parlament je postao slijepo crijevo. Može se ustvrditi da je na ovaj način suspendovana parlamentarna demokratija na nivou države Bosne i Hercegovine. Uslijed toga su nastale posljedice: rast nezaposlenosti, erupcija socijalnog nezadovoljstva. Tokom februara 2014. godine u Tuzli, Sarajevu, Bihaću, Zenici, Travniku, Mostaru i drugim gradovima pod pritiskom socijalno-ekonomskih zahtjeva građana vlade su podnijele ostavke u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Unsko-sanskom i Sarajevskom kantonu. Riječ je o tome da je duže trajanje zastoja u izvođenju reformi dovelo do opšte stagnacije u polju ekonomskog, kulturnog i političkog razvoja BiH. Druga veoma bitna silnica koja nepovoljno utječe na dinamiku integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju odnosi se na prevaziđenost strategije međunarodne zajednice i Evropske unije u angažovanju na izvođenju reformi. Izvršni ešalon evropskih institucija (Evropska komisija i njeni komesari) proklamuju stanovište da je odgovornost za uspjeh integracije Bosne i Hercegovine u EU ovisna od političke volje i dogovora lidera vladajućih bosanskohercegovačkih stranaka. Ali istovremeno evropski komesar za proširenje Štefan Füle organizuje više sastanaka sa stranačkim liderima i sa njima traži rješenje za presudu u predmetu „Sejdić-Finci“ i to izvan Parlamenta Bosne i Hercegovine. Rješenje se nije pronašlo nakon više godina. Riječ je o tome da su i evropske institucije pristale na nedemokratske procedure. Time su ojačale poziciju stranačkih lidera da se ne slože u pronalaženju rješenja. Evropske institucije su na taj način pristale na začarani krug. Kako izaći iz začaranog kruga? Kako prekinuti zastoje u odvijanju evropskog integracijskog procesa?

Kako postići ubrzanje integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju? Da li se od evropskih institucija Bosna i Hercegovina može jednako tretirati kao druge postsocijalističke zemlje na zapadnom Balkanu zbog posljedica rata i destrukcije privrede i državnih institucija? Zašto se više ne uvažava naučna hipoteza da je unutrašnja integracija države Bosne i Hercegovine bitno uslovljena odvijanjem procesa integracije BiH u Evropsku uniju? Riječ je o tome da izvođenje reformi u integracijskom procesu dovodi do usvajanja evropskih standarda u polju ekonomije, obrazovanja, funkcionisanja uprave, sudstva, izvršnih tijela i parlamenata. Stabilizacija u društvenom razvoju Bosne i Hercegovine u direktnoj je ovisnosti od ubrzanja integracije države BiH u Evropsku uniju.

Mogućnost ubrzanja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju ima dvije pretpostavke. Prva je sadržana u promjeni strategije institucija Evropske unije prema odvijanju procesa integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Postoje geopolitički strateški razlozi da institucije Evropske unije – Evropska komisija i Evropski parlament – oblikuju specifični okvir za ubrzanje integracije države Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Taj okvir je nužno oblikovati na temelju istorijske okolnosti da je za Bosnu i Hercegovinu i njenu stabilnost najvažnije učvršćenje mira, ekonomski napredak i vladavina prava. Postoji mišljenje brojnih analitičara da bi EU mogla oblikovati mini „Maršalov plan“ za ubrzan ekonomski razvoj BiH. Evropska unija ima ovlaštenja i odgovornost za provođenje Dejtonskog sporazuma. Na temelju tih ovlaštenja specijalni predstavnik Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu rukovodi (nosilac koordinacije) izvršenjem agende najvažnijih reformi. Polazište je da Bosna i Hercegovina, kao postkonfliktno društvo, dobije status kandidata za članstvo u EU unutar specifičnog integracijskog procesa za Bosnu i Hercegovinu. Kad se dobije status kandidata i otpočinu pristupni pregovori unutar predviđenih poglavlja, institucije Bosne i Hercegovine će preuzimati evropsku pravnu stečevinu. U vođenju pregovora predstavnici institucija Evropske unije komuniciraće samo sa Vijećem ministara BiH i ministrima na državnom nivou, a ne sa strankama. U tom pregovaračkom procesu nema mjesta za lidere političkih stranaka. Oni u vlasti imaju svoje ministre i mogu vršiti ulogu društvene mobilizacije.

Druga pretpostavka je sadržana u oblikovanju političke volje pobjedničkih stranaka da nakon parlamentarnih izbora 2014. godine obrazuju široku međustranačku **koaliciju na političkom projektu: evropska Bosna i Hercegovina**. Sve utjecajne političke stranke bi se udružile na projektu ubrzanja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Ova ideja široke koalicije za evropsku Bosnu i Hercegovinu bila bi odgovor na zahtjeve i volju građana da njihova zemlja postane članica Evropske unije. Takvu volju u ispitivanju javnog mnijenja tokom 2013. godine pokazuje 80% građana Bosne i Hercegovine. Ovaj izmijenjeni pristup Evropske unije prema integraciji Bosne i Hercegovine omogućio bi da Bosna i Hercegovina postane članica Evropske unije do 2020. godine.

Prof. dr. Mirko Pejanović